

ЛІДЕРСЬКА ПОЗИЦІЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ У СПРИЯННІ АКАДЕМІЧНІЙ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Ніколаєнко Наталія Миколаївна

канд.. наук із соц. комунікацій, директорка Наукової бібліотеки
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна

Мартиненко Наталія Євгенівна

завідувачка відділу Наукової бібліотеки
Державний біотехнологічний університет
м. Харків, Україна

Стаття присвячена визначенню ключової ролі університетської бібліотеки в інституціоналізації принципів академічної доброчесності у сучасному академічному середовищі. На прикладі Наукової бібліотеки Державного біотехнологічного університету (ДБТУ) показано її активну участь у розробці регламентуючої документації, роботі Групи сприяння академічній доброчесності, проведенню опитувань та просвітницьких заходів серед викладачів та студентів. Окрему увагу приділено ініціативам бібліотеки щодо впровадження системи перевірки на плагіат та створення відкритого доступу до кваліфікаційних робіт у репозитарії університету.

Ключові слова: академічна доброчесність, університетська бібліотека, інституціоналізація, регламентуюча документація, група сприяння, опитування, перевірка на плагіат, репозитарій, Державний біотехнологічний університет.

У сучасному академічному середовищі питання академічної доброчесності набуває особливої ваги, і саме університетська бібліотека, займаючи лідерську позицію у популяризації норм і правил академічної доброчесності, відіграє одну з ключових ролей в інституціоналізації принципів академічної доброчесності. Бібліотека не лише підтримує

дотримання етичних норм, а й виступає ініціатором і активним учасником процесу впровадження стандартів академічної чесності.

Так, на початку створення Державного біотехнологічного університету (ДБТУ) Наукова бібліотека (далі – Бібліотека) долучилась до розробки регламентуючої документації університету з питань академічної доброчесності. Наша експертна участь забезпечила створення чітких і дієвих механізмів дотримання принципів чесного навчання та досліджень, які було закріплено у Кодексі академічної доброчесності Державного біотехнологічного університету, Положенні про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин, Положенні про групу сприяння академічної доброчесності, Положенні про організацію і порядок перевірки наявності текстових запозичень в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти, Положенні про комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ДБТУ.

Активна робота Бібліотеки у складі Групи сприяння академічній доброчесності в університеті (Група сприяння) є ще одним свідченням її лідерської позиції. Саме Бібліотека ініціювала проведення засідань Групи сприяння (12.12.2022 р.; 05.02.2024 р.; 20.02.2025 р.). Під час цих заходів були обговорені такі питання як: «Академічна доброчесність – запорука якості освіти ДБТУ», «Організація перевірки робіт здобувачів вищої освіти на наявність академічного плагіату в ДБТУ», «Про перехід із програмного продукту платформи Unicheck на StrikePlagiarism.com та опанування нового програмного забезпечення для перевірки текстів на текстові запозичення». Крім того, відповідно до постанови засідання Групи сприяння академічній доброчесності в ДБТУ від 12.12.2022 р. та згідно з Планом заходів з академічної доброчесності для університетської спільноти на 2022/23 навч. рік Бібліотекою у 2023р. було ініційовано проведення опитування «Я і академічна доброчесність», результати якого було обговорено на черговому засіданні Групи сприяння, оприлюднено на сайті бібліотеки та підготовлено і

опубліковано статтю [1]. Неодноразово і детально на засіданнях Групи сприяння розглядалися питання щодо перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів, формування звіту подібності, та умови зберігання і доступу до колекції «Кваліфікаційні роботи» в репозитарії університету Open Archive SBTU, яка налічує більш ніж 3 тис. повних текстів бакалаврських і магістерських робіт здобувачів. Вагомою компонентою одного із засідань Групи сприяння став обмін досвідом щодо поширення засад академічної доброчесності між університетами, висвітлений спеціально запрошеною гостею заходу – директоркою Наукової бібліотеки Харківського національного медичного університету Киричок І. В., яка відзначила, що робота книгозбірні кожного ЗВО має поширювати знання і компетенції із зазначеного питання як серед здобувачів освіти так і науково-педагогічних працівників, зупинилася на інструментах штучного інтелекту, які стали викликом для освіти та відповіла на питання присутніх.

Слід відзначити, що лідерську позицію Бібліотеки забезпечують також організовані просвітницькі заходи – «Ресурсна база НБ ДБТУ та наукометричні бази. Доброчесність в університетському освітньому середовищі», «Формування культури академічної доброчесності в Університеті», «Основи академічної доброчесності та інформаційної грамотності», спрямовані на формування культури академічної доброчесності серед викладачів та здобувачів освіти, що позитивно впливає на якість освіти. Зокрема у 2023/2024 рр. для здобувачів освіти проведено 43 заняття, охоплено 829 користувачів. Вже стало традицією проводити відповідні заходи у день, коли вся світова спільнота відзначає Міжнародний день академічної доброчесності 21 жовтня. Крім того, з початку 2023/24 навч. року бібліотека започаткувала рубрику у соціальній мережі Facebook «Академічна доброчесність», де оприлюднено 36 публікацій та інформаційні матеріали у вигляді гайдів.

За ініціативи бібліотеки на початку 2024/25 навч. року укладено договір з компанією «Плагіат» про надання послуг з перевірки академічних текстів на

ознаки плагіату та організовано онлайн-зустрічі з менеджерами по роботі з клієнтами компанії щодо використанню сервісу StrikePlagiarism.com, формування звітів подібності, протоколів перевірки, тощо. У зоні відповідальності фахівців бібліотеки: адміністрування сервісу, технічна перевірка дисертацій, монографій, підручників, навчальних посібників, студентських наукових публікацій на ознаки плагіату. Також провідні фахівці бібліотеки проводять індивідуальні консультації та практичні заняття для відповідальних від ННІ/факультетів за перевірку кваліфікаційних робіт здобувачів на ознаки плагіату. З метою збереження та надання відкритого доступу до кваліфікаційних робіт Бібліотека створила в репозитарії ДБТУ відповідну колекцію, в якій вже розміщено більше ніж 3 тисячі робіт.

З метою постійної інформаційної підтримки науковців у питаннях дотримання норм і принципів академічної доброчесності на сайті НБ у розділі Послуги створена рубрика «Академічна доброчесність», яка містить інструктивні, методичні матеріали, рекомендаційні листи МОН, посилання на безкоштовні програми та сервіси перевірки текстів на плагіат, інструкції по роботі з сервісом StrikePlagiarism.com тощо.

Таким чином, бібліотека ДБТУ є не просто учасником процесу утвердження етичних норм і правил академічної доброчесності в університеті, а і стратегічним партнером ректорату, викладачів та здобувачів освіти у формуванні культури академічної доброчесності, Бібліотека не лише адаптується до сучасних викликів, а й лобіює академічну доброчесність як ключову компетентність для освіти, бізнесу, суспільства.

Список використаних джерел

1. Ніколаєнко Н. М., Рибальченко О. М. Моніторинг стану академічної доброчесності в університеті. STUDIA SLOBOZHANICA. Матеріали всеукраїнської науково-методичної конференції «Слобожанський гуманітарій – 2023», 6 квітня 2023 р. Харків: ДБТУ, 2023. С. 179-204.

THE LEADERSHIP POSITION OF THE UNIVERSITY LIBRARY IN PROMOTING ACADEMIC INTEGRITY

Nikolaenko N. M., Candidate of Social Sciences in Communications, Director of the Scientific Library, State Biotechnological University

Kharkiv, Ukraine

Martynenko N. Y., Head of the Scientific Library Department, State Biotechnological University

Kharkiv, Ukraine

Abstract: *The article is devoted to defining the key role of the university library in institutionalizing the principles of academic integrity in the modern academic environment. The example of the Scientific Library of the State Biotechnological University (DBTU) shows its active participation in the development of regulatory documentation, the work of the Academic Integrity Promotion Group, conducting surveys and educational events among teachers and students. Special attention is paid to the library's initiatives to implement a plagiarism check system and create open access to qualification works in the university repository.*

Keywords: *Academic integrity, university library, institutionalization, regulatory documentation, promotion group, survey, educational events, plagiarism check, repository, State Biotechnological University.*

УДК 027.7:004.738.5:005.322(477)(043)

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНЕ ЛІДЕРСТВО БІБЛІОТЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рибальченко Олена Миколаївна

заступниця директорки Наукової бібліотеки

Державний біотехнологічний університет

М. Харків, Україна

Бочарова Ельвіра Миколаївна

завідувачка відділу Наукової бібліотеки

Державний біотехнологічний університет

М. Харків, Україна

У статті розглядається провідна роль університетської бібліотеки як центру інтелектуального лідерства у сучасному академічному середовищі. На прикладі Наукової бібліотеки Державного біотехнологічного університету (ДБТУ) аналізуються її ключові функції у формуванні, організації та поширенні знань, забезпеченні доступу до якісної інформації, впровадженні